

1984, 25. května – Sdělení VONS č. 375 „Zatčení Miklóse Duraye“ o uvalení vazby na Miklóse Duraye obviněného z trestných činů poškozování zájmů republiky v cizině a šíření poplašné zprávy.

Dne 10. 5. 1984 byl v Bratislavě zatčen ing. Miklos Duray¹ a vyšetřovatelem StB Jánem Kostkou byl obviněn z trestných činů poškozování zájmů republiky v cizině a šíření poplašné zprávy podle § 112 a 199 tr. z. Zároveň byl městským prokurátorem vzat do vazby. Uvedených trestných činů se měl dopustit tím, že „v cizině publikoval knihy, jejichž obsah je nepřátelsky zaměřený proti socialistickému zřízení, a tím znevažoval dobré jméno republiky v cizině a její mezinárodní postavení, v ČSSR rozšiřoval písemnosti, jejichž cílem bylo vyvolat neklid mezi občany maďarské národnosti“.² V poslední době se M. Duray zabýval novým školským zákonem, který omezuje na školách výuku v maďarštině.³ Napsal k této záležitosti rozbor, adresovaný kompetentním úřadům.⁴ Jeho různá podání byla též publikována v zahraničí. Loni na jaře byl po několikaměsíční vazbě propuštěn a dále trestně stíhán na svobodě pro údajné podvracení republiky podle § 98/1 tr. z., jehož se měl dopustit tím, že veřejně upozorňoval na problematiku maďarské menšiny na Slovensku.⁵

Informace o Chartě 77, r. 7, 1984, č. 5, s. 11–12.

POZNÁMKY

¹ Se správným titulem a křestním jménem RNDr. Miklós Duray.

² V usnesení vyšetřovatele odboru vyšetřování StB Správy SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje npor. Jána Kostky z 10. 5. 1984 o zahájení trestního stíhání M. Duraye pro trestné činy poškozování zájmů republiky v cizině podle § 112 tr. zák. a šíření poplašné zprávy podle § 199 tr. zák. bylo uvedeno, že Duray jednak zajistil v USA vydání svých dvou knih, jednak vyšel v SRN rozhovor s ním, přičemž v těchto textech mělo být hrubým způsobem zkruseno socialistické zřízení v ČSSR, spojenectví se Sovětským svazem a postavení maďarské menšiny na Slovensku. Ve dnech 12.–16. 2.

1984 měl podat na poště v Lučenci a Košicích 600 kusů rozmnožené písemnosti adresované ředitelům škol s maďarským vyučovacím jazykem a příslušným sdružením rodičů a přátel školy, v níž vyzývá občany maďarské národnosti k protestům proti připravované školské reformně.

O dva dny později, 12. 5. 1984, zahájil npor. Kostka trestní stíhání Kataríny Szarkové, Márie Bodnárové a Csilly Petücsové pro pomoc k trestnému činu šíření poplašné zprávy podle § 10, odst. 1, písm. c) k § 199 tr. zák., protože měly Durayovi pomáhat připravovat k rozesílání výše uvedený dopis ředitelům škol s maďarským vyučovacím jazykem a sdružením rodičů a přátel školy. Vyšetřovatel odboru vyšetřování StB Správy SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje por. JUDr. Peter Rusnák však 29. 9. 1984 jejich trestní stíhání zastavil s odůvodněním, že údajně nebyly v plném rozsahu zaangażované do Durayovy protispolečenské činnosti, neměly informace o jeho negativním postoji ke společenskému a státnímu zřízení republiky a o jeho dalších záměrech, Duray údajně zneužil jejich sympatií vůči jeho osobě.

- Dne 29. 9. 1984 pak zahájil vyšetřovatel npor. Kostka Durayovo stíhání pro trestný čin podvracení republiky podle § 98, odst. 1, 2, písm. b) tr. zák. Usnesení bylo odůvodněno tím, že na jaře 1984 napsal a v počtu 700 exemplářů rozmnožil text protestující proti diskriminujícím opatřením vůči maďarské menšině na Slovensku a rozesílal ho maďarským občanům a školám. Dalším bodem obvinění bylo, že předělal společenskou hru „Autodráha“ na hru s údajně protispolečenským podtextem a chtěl ji šířit mezi své přátele s cílem vyvolat u nich nepřátelské nálady vůči politice KSČ. Usnesení jsou uložena in: Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB Bratislava, Vyšetřovací spisy, vyšetřovací spis k případu Miklóse Duraye, sign. V 17332.
- ³ Zákon o soustavě základních a středních škol (školský zákon) č. 29/1984 Sb. z 22. 3. 1984 viz in: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*, r. 1984, s. 110–124.
- ⁴ Duray napsal v únoru 1984 dopis prezidentovi republiky obsahující žádost o pomoc pro maďarské menšinové školy a obecně pro národnostní školy v Československu v souvislosti s připravovaným vydáním nového školského zákona. LP, Sb. VONS, inv. č. 79, sign. II/1, kart. 20; dopis totožného znění adresovaný Slovenské národní radě a další texty protestující proti novému školskému zákonu viz in: Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB Bratislava, Vyšetřovací spisy, vyšetřovací spis k případu Miklóse Duraye, sign. V 17332. Připomínky k novému školskému zákonu vyslovili i mluvčí Charty 77 Václav Benda, Jiří Ruml a Jana Sternová v dopisu Federálnímu shromáždění ČSSR a předsedovi federální vlády Lubomíru Štrougalovi z 2. 4. 1984 (dokument Charty 77 č. 7/1984), CÍSAŘOVSKÁ, Blanka – PREČAN, Vilém (eds.): *CHARTA 77: Dokumenty 1977–1989*, sv. 2, Praha 2007, s. 610–614.
- ⁵ K případu Miklóse Duraye viz dále sdělení VONS č. 317, 321, 327 a 445, dokumenty č. 318, 322, 328 a 448.